

Universitat
de les Illes Balears

TREBALL FI DE GRAU

LA HISTÒRIA D'EIVISSA, PONT PER CONÈIXER LA HISTÒRIA UNIVERSAL

M. José Moreno Cortés

Grau d'Educació Primària

Facultat d'Educació

Any acadèmic 2021-2022

LA HISTÒRIA D'EIVISSA, PONT PER CONÈIXER

LA HISTÒRIA UNIVERSAL

M. José Moreno Cortés

Treball de Fi de Grau

Grau d'Educació Primària

Facultat d'Educació

Any acadèmic 2021-2022

Paraules clau del treball: història, patrimoni, emoció, vivències, coneixement.

Nom de la tutora del treball: *Catalina Cardona Costa*

Autoritz la Universitat a incloure aquest treball en el repositori institucional per consultar-lo en accés obert i difondre'l en línia, amb finalitats exclusivament acadèmiques i d'investigació	Autora		Tutora	
	Si ☒	No ☐	Si ☒	No ☐

Índex

● Resum/Abstract	3
● Introducció i justificació	5
● Objectius	7
● Metodologia	7
● Marc teòric	9
❖ <i>Metodologies</i>	9
❖ <i>Les diferents lleis d'educació</i>	14
● Estat de la qüestió	19
● Desenvolupament de la proposta	20
● Conclusions	34
● Annexos	37
● Referències bibliogràfiques	39

- **Resum**

La història és una de les assignatures més importants per poder comprendre el nostre món actual i com hem arribat a aquest punt de civilització i desenvolupament. Com a mestres, tenim el repte de fer aquesta assignatura atractiva i motivadora pels alumnes per tal d'assolir un coneixement bàsic quant al coneixement del seu entorn. És prioritari un canvi en la metodologia de l'ensenyament de l'assignatura d'història per aconseguir aquest objectiu. No s'ha de presentar com una assignatura plena de dades sense significació pels alumnes. Es proposa partir de la història més propera, del nostre entorn insular per tal d'entendre la història universal. Reconeixent el nostre patrimoni, el seu desenvolupament, amb un caràcter emocional, amb una metodologia més motivadora i engrescadora, s'arribarà a donar la consideració que es mereix aquesta assignatura. La història no són simplement dades que es llegeixen en un llibre, són fets que han ocorregut, que formen part del nostre passat i dels quals som hereus.

❖ **Paraules clau:** història, patrimoni, emoció, vivències, coneixement.

- **Abstract**

History is one of the most important subjects to understand our current world and how we have reached this point of civilization and development. As teachers, we have the challenges in order to understand the universal history. A change in the teaching methodology of the history subject is a priority to achieve this goal. It should not be presented as a subject full of meaningless data for students. It is proposed to start from the nearest history, from our island environment, in order to understand the universal history. Recognizing our heritage, its development, with an emotional character, with a more motivating and encouraging methodology, we will come to give the consideration that this subject deserves. History is not just data that is read in a book, it is facts that have happened, that are part of our past and of which we are heirs.

❖ **Keywords:** history, heritage, emotion, experiences, knowledge.

Introducció

L'assignatura d'història no brilla per ser una de les més famoses entre els alumnes.

Tradicionalment, s'ha tractat aquesta assignatura com una recollida de dades, noms i dates, sense cap aprenentatge significatiu per part de la majoria dels alumnes.

Continguts que s'emmagatzemen en el cervell, només per poder passar una prova i després oblidar-los.

Per aquest motiu, em proposo el repte d'abordar la didàctica de la història a l'etapa de l'educació primària. Revisar què diuen els experts en la matèria, comprovar què i com s'està tractant en els centres, plantejar què passaria si hi hagués un canvi en la metodologia i donar propostes adients per fer aquesta assignatura més atractiva pels alumnes i donar-li la consideració que es mereix.

En definitiva, que els alumnes troben el sentit de l'assignatura des de l'entorn més proper visitant jaciments arqueològics i qualsevol resta que tinguem al nostre abast, i que els alumnes sàpiguen connectar la nostra història amb la història universal per conèixer i comprendre el món que ens envolta i com i per què s'ha arribat a aquest punt.

Justificació

El patrimoni de l'illa d'Eivissa encara és molt desconegut per a la majoria d'habitants de l'illa, tant autòctons com forans. No cal buscar estudis ni informes oficials, només doneu un passeig pel camp i comprovareu com vestigis del nostre passat estan abandonats, maltractats i, fins i tot, oblidats o desemparats. Em vaig plantejar per què es donava aquesta situació i vaig arribar a la conclusió que possiblement era per desconeixement i ignorància. Els mestres podem intentar canviar aquest fet i que les futures generacions coneguin, valorin i interpretin òptimament el seu patrimoni.

D'altra banda, em baso en la meua experiència personal recordant com es desenvolupa l'ensenyament de l'assignatura d'història des de l'educació primària fins a nivells més superiors. La sensació més gran és que s'ensenyen dades passades sense sentit i sense pressa de significat per part de l'alumnat.

Com es pot llegir en l'article "L'ensenyança i l'aprenentatge del temps històric en l'educació primària":

“L’escola ha de superar l’ensenyament d’una història de museu, que representa el temps històric com una acumulació de dades i dates” Pagès, J. i Santisteban, A. (2010)

Barrejant totes aquestes idees, se m'acudeix canviar la metodologia d'aquesta assignatura per tal de reconèixer el patrimoni més proper, donar-li el seu reconeixement, cuidar-lo i a la mateixa volta, que establir un pont per conèixer la història universal i que els alumnes entenguin el nostre món.

- **Objectius**

- ❖ **Generals**

- ★ Dissenyar una proposta didàctica nova, motivadora, vivencial i emocional perquè l'ensenyament de l'assignatura d'història sigui més significatiu partint dels vestigis, jaciments i tot el patrimoni més proper a l'alumnat per després connectar-lo amb la història universal.

- ❖ **Específics**

- ★ Introduir l'element emocional i vivencial en l'aprenentatge de la història.
 - ★ Motivar els alumnes amb una visió propera de la història, no com fets allunyats i donar-los sentit i significat.
 - ★ Connectar la història propera amb la història universal per assolir un aprenentatge més significatiu.
 - ★ Reconèixer el patrimoni cultural més proper, gaudir-lo i cuidar-lo.

- **Metodologia**

La meva proposta inclou un canvi en la temporalització i en la perspectiva de l'ensenyament de l'assignatura d'història en l'educació primària, amb la finalitat d'un aprenentatge més significatiu a través d'experiències vivencials amb implicació de l'emoció per part dels alumnes, a partir del patrimoni històric més a l'abast dels alumnes, en aquest cas, el patrimoni de l'illa d'Eivissa.

Per poder dur a terme aquest propòsit, dissenyaré una proposta didàctica on els alumnes siguin el centre del seu aprenentatge a partir de les seves emocions, motivacions i vivències, per després poder realitzar una connexió global de l'assignatura d'història.

Aquesta proposta didàctica recollirà una programació específica per un curs de cinquè d'educació primària, amb una temporalització, recursos i activitats.

Per reafirmar la meua proposta, en un primer moment, comprovarem què recomana la teoria de la didàctica de la història. Què opinen o aconsellen els pedagogs, què comenten els professors i mestres d'història d'educació primària.

Es mostraran dades quant a la realitat de l'assignatura en les escoles i com resulta de motivadora aquesta matèria als infants.

Finalment explicaré la meua proposta amb una programació didàctica.

Marc teòric

Actualment, al nostre país les noves metodologies d'ensenyament-aprenentatge semblen molt innovadores i d'última generació. No obstant això, és durant el segle XIX quan apareixen moviments de renovació educativa oposats a l'educació tradicional. A la mateixa volta, aquests corrents innovadors estan influenciats pels pensaments il·lustrats del segle XVIII els quals neixen amb les teories del filòsof suís Jean Jacques Rousseau.

La Il·lustració representa una etapa de canvi, de llum, de raciocini. En l'obra més coneguda de Rousseau anomenada "Emili o de l'educació", escrita i publicada en 1762, l'autor va voler establir els principis d'una educació natural a través d'una novel·la pedagògica, fidel al seu principi: "l'home és bo per naturalesa i és la societat qui el corrompeix" (Jean Jacques Rousseau, 1762). Es retracta la història del jove Emili i el seu tutor i pretén ser un exemple de com educar a un ciutadà ideal. Alguns dels fonaments del seu ideari educatiu assenyalen al nen com el focus de l'aprenentatge considerant les seves exigències i interessos. A la mateixa vegada, promoure les capacitats naturals de cada nen per assolir una educació òptima. L'autor expressa la seva convicció en la qual, per arribar a una socialització plena del nen, se l'ha d'aïllar de la realitat de la societat i evitar les seves influències. L'objectiu final és la felicitat humana. És així, com advoca per una educació individual front una educació pública. Les idees roussianes van revolucionar filosòfica, política i històricament i van influir en el naixement de la pedagogia i psicologia del segle XX.

Fins al segle XIX, l'educació tradicional es basa en el traspàs d'informació i dades per part del docent mentre que els alumnes són passius dins de l'aula. Es limiten a escoltar el mestre, prendre apunts, fer deures i estudiar per fer un examen on es juga la nota final. La informació no té cap sentit i no pren contacte amb l'entorn dels alumnes ni amb la seva realitat. En definitiva, els alumnes no acaben d'entendre allò que estan estudiant.

- ***Metodologies pedagògiques***

Avui en dia, els centres adopten metodologies més modernes i innovadores, les quals tenen el seu origen en corrents pedagògics del segle XIX. Es tracta de les anomenades metodologies actives, on els alumnes són el centre de l'aprenentatge, amb una educació més inclusiva i cooperativa. Aquestes metodologies són mètodes, tècniques i estratègies que col·loquen a

l'alumne en el centre, fomenten el treball cooperatiu i promouen l'esperit crític, apartant la memorització i repetició dels continguts, creant un aprenentatge significatiu i preparant els alumnes per a la vida real. Fernando López Noguero defineix la metodologia activa com:

“un procés interactiu basat en la comunicació professor-estudiant, estudiant-estudiant, estudiant-material didàctic i estudiant-medi que potencia la implicació responsable d'aquest últim i comporta la satisfacció i enriquiment de docents i estudiants”
Noguero (2005)

Noguero ens planteja una educació més bona basada en una comunicació entre tots els membres i recursos que actuen en l'aula. El mestre no és l'únic posseïdor de la veritat, sinó que aquesta es pot trobar per altres mitjans com llibres, vídeos, pel·lícules, etc.

Podem trobar més definicions per al mateix concepte, metodologia activa, d'altres autors com M. José Labrador i M. Àngeles Andreu:

“Aquells mètodes, tècniques i estratègies que utilitza el docent per a convertir el procés d'ensenyament en activitats que fomentin la participació activa de l'estudiant i portin a l'aprenentatge”
(Labrador i Andreu, 2008).

Segons aquestes definicions, les metodologies actives representen l'oportunitat de connectar l'aprenentatge dins de l'aula amb el món fora d'ella, és a dir, amb el món real.

Els autors referenciats, coincideixen en el fet que les característiques generals de les metodologies actives són:

- Sistema basat en l'acció
- Mestre actua com a guia en l'aprenentatge
- Els alumnes prenen un paper actiu i és responsable del seu aprenentatge
- Foment de l'aprenentatge autònom (aprendre a aprendre)
- Alumne centre del procés d'ensenyament-aprenentatge
- Treball col·laboratiu i convivència
- Aprenentatge reflexiu i pensament crític

- Alumne responsable del seu comportament i resultats
- Vincle de l'aprenentatge i l'entorn, resolució de problemes reals

Els exemples de metodologies actives més populars són:

- Flipped classroom o classe invertida: el professor fa de guia, els alumnes preparen i estudien a casa i fan els deures a classe, organitzen treballs en grup, debats... tot amb les noves tecnologies.
- Aprenentatge basat en projectes (ABP): els alumnes fan treballs anomenats projectes i donen resposta a problemes o qüestions de la vida real.
- Aprenentatge basat en problemes: es promou l'aprenentatge a partir de problemes de la vida real.
- Aprenentatge basat en el pensament: els alumnes han de canviar la manera de processar la informació a través de diferents hàbits: persistir, controlar la impulsivitat, comprensió, empatitzar, crear, imaginar, innovar, etc.
- Gamificació: assolir els millors resultats a través dels jocs dins de l'aula.
- Design thinking: crear una manera de satisfer les necessitats de cada alumne, fent-li participar en tot moment, amb empatia, definició clara del problema i recerca de solucions.
- Visual thinking: si ets capaç de dibuixar-ho significa que ho has entès.
- Simulació: estratègia grupal que fa possible que els alumnes desenvolupen la seva empatia i adoptin rols en la representació de problemes o circumstàncies reals.
- Jocs de rol: o jocs simulats, eina que desenvolupa la imaginació, les destreses, la socialització i l'aprenentatge actiu.
- Aprenentatge cooperatiu: basat en el treball en equip per construir coneixement, desenvolupar competències i habilitats socials.
- Ambients o racons: espais delimitats dins de l'aula on es duen a terme diferents activitats d'aprenentatge grupal o individualment.

Aquestes metodologies tenen el seu origen en un dels corrents o pensaments pedagògics sorgits en Nord Amèrica durant el segle XIX és l'anomenat "Escola Nova" a càrrec del filòsof i pedagog John Dewey, anomenat "el pare de l'educació renovada". Dewey va proposar una reforma de la teoria i de les metodologies educatives, amb més activitats pràctiques que

continguts curriculars establerts. Estava en contra dels autoritarismes dins de l'aula i apostava per una educació per la democràcia.

En aquest corrent es basa el pedagog suís Adolphe Ferrière (Ginebra 1879-1960), per proposar un canvi en l'escola tradicional europea, on, tant l'alumne com el mètode d'aprenentatge, siguin més afavorits. Volia una reforma de l'escola tradicional basada en principis psicopedagògics, mitjançant la reforma de la societat a través de l'educació en els col·legis i educant per a la vida amb la millora d'aprenentatges. Ferrière va fer una gran difusió del moviment i va fundar l'any 1889 en Ginebra l'Oficina Internacional de les Escoles Noves. Posteriorment, l'any 1925, aquesta oficina va ser substituïda pel Bureau International de l'Éducation i, tant Ferrière com altres representants suïssos, entre ells el conegut Jean Piaget, contribuïren a estendre el moviment de l'Escola Nova per molts països europeus.

Malgrat tots aquests fets, a Espanya es continua utilitzant en el procés d'ensenyament-aprenentatge la metodologia tradicional fins al començament del segle XXI. Es podria dir que el desenvolupament de la història del nostre país ha estat la causa d'aquest retard en innovació pedagògica. Amb l'esclat de la Guerra Civil l'any 1936, els aires de canvi es van aturar i durant els quaranta anys de franquisme el país va quedar aïllat i desconnectat de tota modernitat. Així i tot, no podem dir que a principis del segle XX no va haver-hi un intent de canvi a partir de diversos corrents pedagògics innovadors, allunyats del tradicionalisme, les quals van intentar desenvolupar una altra opció on l'alumnat va passar a ser el centre.

Tal com recull Pericacho Gómez, F.J. (2014) en el seu article de la Revista Complutense de Educación, 25(1), "*Pasado y presente de la renovación pedagógica en España (de finales del Siglo XX a nuestros días)*", Espanya presenta a finals del segle XIX un endarreriment amb relació a la resta de països europeus: poques escoles per abastar tota la necessitat educativa, mestres mal considerats i poc remunerats i una metodologia autoritària i tradicional. En aquest escenari només apareixen tres corrents innovadores més destacades i de caràcter privat:

- "L'Escola Moderna" de Francesc Ferrer i Guàrdia a Barcelona. L'ensenyament s'inspira en el lliure pensament a través de la coeducació i la no diferenciació de classes socials. Posa l'accent en la necessitat d'higiene personal i social, en

el no fer exàmens i al sistema de premis i càstigs i a l'accessibilitat de l'escola a l'entorn com la vida laboral, social i la natura. Els infants basaran l'aprenentatge en les seves experiències. L'Escola Nova va suposar un canvi molt progressista a la metodologia tradicional. En l'actualitat, la Fundació Ferrer i Guàrdia segueix en actiu.

- “La Institució Lliure d'Ensenyament” fundada en 1876 per un grup de professors expulsats de la Universitat de Madrid, entre ells Francisco Giner de los Ríos, per defensar la lliure càtedra i negar-se a acomodar el seu ensenyament al dogma de la religió catòlica, als preceptes morals i polítics. Es van haver obligats a la creació d'un centre privat. Des de la seva fundació fins a l'any 1936, quan va esclatar la Guerra Civil, aquesta institució va ser l'encarregada d'introduir en el país les teories pedagògiques més avançades que es desenvolupaven en els països més avançats. Es caracteritza per suprimir l'ensenyament totalment memorístic, per donar suport a les sortides al camp, per prioritzar la relació entre alumnat i mestre en un clima de tolerància i en la comunicació amb les famílies.
- Andrés Manjón pedagog que va fundar “Las Escuelas del Ave María” al barri del Sacromonte a Granada, amb caràcter catòlic, però que promulgà l'escola a l'aire lliure i l'ús pedagògic de la música, característiques de la posterior de la Nova Escola i que va difondre la nova pedagogia catòlica per tot el país. Era una escola gratuïta dirigida a les classes més humils amb pedagogia catòlica amb la intenció que, en acabar-la, els nens trobassin un treball. Manjón va ser molt crític amb la pedagogia tradicional, fomentant les metodologies actives i més modernes. Ens adrecem a Aguilera, 1898, tal com es va citar en Pericacho (2014):

“en poques escoles d'Espanya s'aplicaran de manera més prudent i eficaç els mètodes i procediments de la pedagogia moderna com en les escoles de D. Andrés Manjón”.

Tal com assenyala Pericacho en aquest article, durant el primer quart del segle XX va haver-hi diversos intents de renovació a l'escola, basats majorment en l'Escola Nova, seguint l'exemple de la resta de països europeus. Aquests intents es van produir en un primer moment

en les capitals més importants del país, Madrid i Barcelona, els quals es van estendre a la resta de ciutats. Van ser empreses privades dirigides a un alumnat burgès i tenien la intenció de canviar la metodologia tradicional vers un model on l'alumne estigués més motivat i fossi més interactiu.

Tots aquests moviments pedagògics renovadors van quedar tallats amb la Guerra Civil i la posterior Dictadura del General F. Franco.

- ***Les diferents lleis d'educació al nostre país***

Arribats a aquest punt, i per un major enteniment de l'educació en aquest període, hem de retrocedir en el temps. A principis del segle XX, la Llei Moyano de 1857, implanta l'educació obligatòria del 6 a 9 anys, i gratuïta per aquells que no poguessin pagar-la. Tracta d'obrir l'educació a totes les classes socials, la qual cosa va ser només un model perquè les classes més baixes eren molt pobres i no podien enviar els seus fills a l'escola.

Arriba la II República (1931), es pretén construir més escoles, alfabetitzar i escolaritzar a tots els nins, sobretot als més desfavorits. No obstant això, tot el procés queda truncat amb la Guerra Civil. És comunament coneguda la persecució dels mestres no afins al règim durant la guerra i en la posterior dictadura.

Acabada la Guerra Civil, el país queda totalment aïllat políticament de la resta de països degut a la II Guerra Mundial. Malgrat la voluntat del règim en l'educació pública, la falta de diners va propiciar l'educació privada controlada per l'Església Catòlica, segons menciona González, E. (2017) en el seu article "La Escuela del Franquismo". Molts mestres eren militars, la Falange era la gran influència, i els centres es van convertir en petits quartels generals on s'adoctrinaven nens catòlics afins al règim del General Franco.

Les aules estaven plenes de símbols franquistes i religiosos, fins i tot, el càstig físic estava permès. L'alumnat estava segregat per sexes, no rebien la mateixa educació nins i nines, i rebien adoctrinament vers els valors del règim com l'orgull hispànic i els fets històrics que suporten aquest. Al principi de la dictadura l'educació era molt precària i es va desenvolupar segons s'avançava en el temps.

Als darrers anys de la dictadura, van sorgir diversos moviments pedagògics de caràcter privat, amb la intenció de promoure un canvi de metodologia. Es van basar en el model de l'Escola Nova i en la recuperació de les diferents llengües oficials, dirigides a classes socials més altes.

Els fonaments de la Llei Moyano de 1857 perviuen fins l'any 1970 quan s'estableix la Llei General d'Educació. Aquesta llei determina l'EGB (Educació General Bàsica) i l'estructura en dues etapes amb una educació obligatòria fins als 14 anys.

La mort de Franco en 1975 suposa el fi del règim i després del període de transició, amb l'arribada de la Constitució en 1978 i la descentralització de les comunitats autònomes, es recupera la possibilitat d'una educació diferent de les idees del franquisme i proliferen noves iniciatives de metodologies innovadores.

La primera llei d'educació de la democràcia va ser la LOCE l'any 1980, impulsada per la UCD presidida per Adolfo Suárez, va ser recurrada pel PSOE per respectar l'esperit de la Constitució i tras el Cop d'Estat , 23-F del 1983, i tras la victòria en les urnes del PSOE, mai va entrar en vigor.

El 1985 el PSOE va posar en marxa la LODE i introdueix els col·legis concertats.

És a l'any 1990 quan s'instaura una nova llei, la LOGSE, basada en els preceptes d'una educació d'acord amb la Constitució i tenint en compte les diferents comunitats autònomes, amb una metodologia constructivista. Implanta l'educació obligatòria fins els setze anys, s'adapta a un model més tecnològic i introdueix l'ESO.

Segons el doctor en filosofia de la Universitat Complutense de Madrid, Valentín Fernández Polanco, en el seu article "Logse: Cuatro razones para un fracaso", aquesta llei tenia dos propòsits: instruir a la població per la convivència en democràcia i la igualtat d'oportunitats. Tots dos objectius no es van assolir per diverses raons. Entre elles trobam les següents causes:

- La falta de diners per part de l'Administració (un canvi en la docència suposa una inversió molt forta)
- La redacció de la llei per experts no experimentats en la docència i mancats d'honestedat
- La falta de professorat preparat per aquest canvi

- La seva aplicació.

Una nova metodologia com la constructivista suposa un canvi molt radical, però es va implementar en els mateixos col·legis, amb els mateixos professors tradicionalistes i amb els mateixos recursos. D'aquesta manera, en la majoria de centres la metodologia continua sent tradicional amb petits canvis, els quals es produeixen d'una manera molt progressiva.

La LOPEG, l'any 1995, va ser aprovada pel govern vigent, però va néixer amb l'oposició del professorat perquè pensaven que oferia una obertura a la privatització de les escoles.

Aquesta llei va ser substituïda per la LOCE, la qual mai va ser implantada i l'any 2006 s'aprova la LOE (Llei Orgànica d'Educació).

La LOMCE o "Llei Wert" el 2013, va voler canviar les lleis d'educació anteriors, perquè eren d'altra ideologia política i va establir molta problemàtica perquè suposava una reculada enrere: recupera la revàlida, més exigències per donar beques, considera que l'assignatura de religió torni a tenir pes acadèmic i concerts amb col·legis que separen per sexes. Va haver-hi moltes protestes, manifestacions i vaques per gran part de la comunitat educativa i dels partits polítics de l'oposició.

La darrera llei, la LOMLOE, l'anomenada "lleí Celaá" en honor a la ministra homònima que la va impulsar, ha entrat en vigor durant el curs acadèmic 2021-22. Segons aquesta llei, el castellà deixa de ser llengua vehicular, es regula l'educació concertada, es planifica l'educació especial integrada en els centres ordinaris, l'assignatura de Religió catòlica deixa de comptar per la mitjana de l'expedient acadèmic, es promou la igualtat de gènere i cap a la possibilitat de passar de nou curs sense aprovar totes les assignatures. Com totes les lleis anteriors en democràcia, neix sense consens polític i social i sense tenir en compte tots els agents implicats en la comunitat educativa.

En aquest marc teòric des de la primera llei d'educació a Espanya, la llei Moyano del 1857, l'ensenyament de l'assignatura d'història s'ha basat pràcticament en la memorització dels fets històrics. En l'actualitat, s'està intentant un canvi en la metodologia, en bona part gràcies a les eines tecnològiques que la fan més amena, però encara hi ha un bon camí per recórrer fins a arribar a aconseguir un aprenentatge basat en la metacognició i la comprensió.

Es podria dir que amb cada nova legislatura, d'una banda o d'altra, esquerra o dreta, s'ha intentat fer una nova llei d'educació introduint canvis o intentant donar passes enrere. La connotació estriva en què haurien de posar-se en conjunt totes les parts implicades en el procés d'ensenyament-aprenentatge: administració, polítics, sindicats, comunitats autònomes, professorat, pedagogs, pares, mares o tutors legals i vetllar per allò que sigui el millor pels futurs ciutadans.

Segons l'estudi realitzat per Gómez Carrasco et al (2015) entre els anys 2011-2014, en una mostra de més de mil alumnes de primària, els resultats mostren que en les proves de l'assignatura d'història la principal eina cognitiva per entendre el passat històric continua sent la memorització. Es fa referència a Cooper, 2013: “ El treball amb fonts i objectes del passat es fa imprescindible en l'ensenyament de la Història en les primeres etapes educatives”. No obstant això, els resultats a partir dels exàmens fets manifesten que encara l'aprenentatge de continguts és fonamentalment memorístic. L'anàlisi, el raonament, la interpretació, el pensament crític no estan presents en els exàmens escrits. Aquest estudi, encara que no és de plena actualitat, confirma que, malgrat que el currículum marca un canvi en la metodologia, encara queda un gran camí per recórrer fins a assolir aquest canvi.

El procés d'ensenyament-aprenentatge d'història en l'actualitat fa necessari un docent amb una bona competència científica amb relació al coneixement de continguts i competència pedagògica amb relació al desenvolupament d'aquest procés des del punt de vista psicològic, biològic, pedagògic i didàctic, entre d'altres.

Amb aquest marc històric del desenvolupament de l'ensenyament de l'educació primària a Espanya, nul·la pretensió justificar la meua proposta basada en un canvi en la temporalització i el desenvolupament de l'assignatura d'història en l'educació primària amb un exemple de programació on l'alumne és el protagonista del seu aprenentatge i el professor un guia del seu procés.

Malgrat els canvis que s'han realitzat en les diferents lleis d'educació aprovades des del començament de la Democràcia, l'ensenyament de l'assignatura d'història s'ha basat en el traspàs d'informació i dades per part del mestre sense interacció amb els alumnes i sense prendre contacte amb l'entorn més proper d'aquests.

Segons López Facal (2014) citat per Fernández-Rufete i Molina, 2018, s'han realitzat canvis en el tractament curricular de les Ciències Socials, però els continguts curricular segueixen sent molt conceptuals, oferint una concepció d'Espanya molt essencial. Així mateix, aquests dos autors, mencionen a Pelegrin (2015), quan afirmen que els continguts històrics es troben descentralitzats i no ofereixen referències a les grans civilitzacions ni als fets més transcendents d'altres països.

La LOMCE (2013-2021), consolida la conceptualització dels continguts, amb un relat tradicional de la història d'Espanya, afavorint la memorització en comptes de l'esperit crític de l'alumne, Parra, Colomer i Saiz (2015) en Fernández-Rufete i Molina (2018). A més, assenyalen aquests autors, que en general els continguts giren al voltant de les característiques de les diferents edats històriques a Espanya basant-se en el coneixement de dades, dates i principals fets esdevinguts, no en habilitats relacionades amb l'esperit crític.

L'actual LOMLOE, deroga o ignora totalment la LOMCE i pretén directament reformar la LOE.

En el document base sobre de la reforma del currículum en el marc de la LOMLOE de l'any 2020, es recull les següents necessitats:

“Es fa necessari posar l'accent en el desenvolupament de competències en l'ús de tecnologies de la informació i les comunicacions, el canvi climàtic i la consciència de sostenibilitat, l'emprenedoria, el foment de l'esperit crític i científic, la igualtat de gènere o la ciutadania activa, entre altres qüestions que el currículum ha d'integrar des d'un enfocament inclusiu perquè ningú quedi enrere”

Tot i així, el Currículum de Ciències Socials de la Comunitat Autònoma de Les Illes Balears segueix sent el mateix, no ha canviat, i diu:

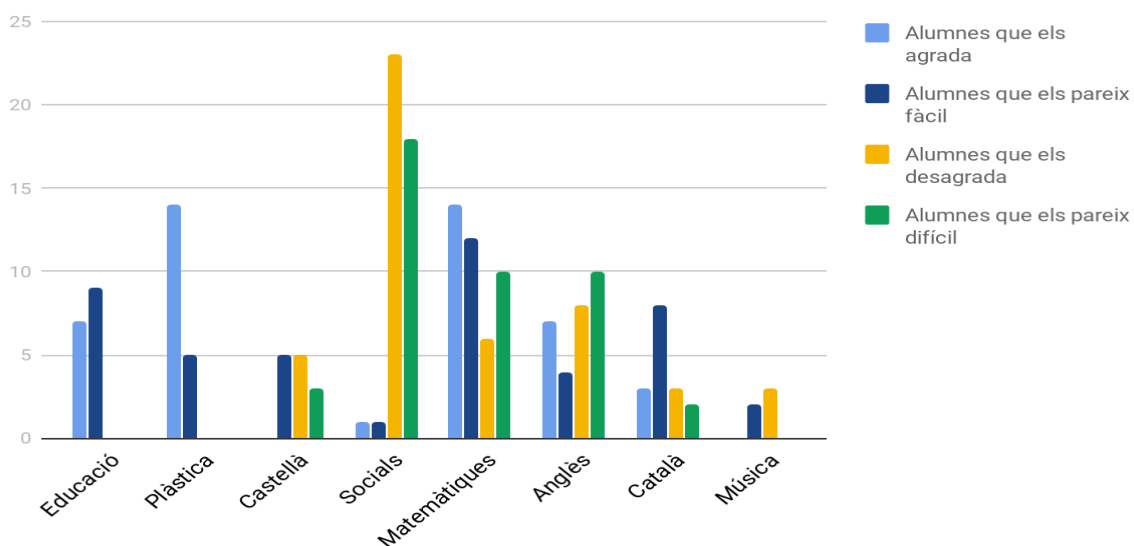
“El docent ha de canviar el rol tradicional i ha de transformar-se en un guia. Ha de conduir el procés d'aprenentatge dels alumnes obligant-los a plantejar-se preguntes, a qüestionar per què passen les coses, i ajudant-los a trobar respostes. No pot ser tan sols un presentador de continguts, sinó que ha d'ensenyar els alumnes on trobar la

informació que necessiten i, encara més important, ha d'ensenyar-los a ser crítics amb aquesta informació”.

En aquest sentit, l'objectiu no és fàcil d'assolir, es presenta com un repte pels mestres, i de vegades no s'aconsegueixen els objectius amb les estratègies més innovadores. Per tant, molts professionals de l'educació solen recórrer a l'ensenyament més tradicional de traspàs d'informació i dades sense sentit, en comptes de formar un alumnat amb inquietuds i amb esperit crític. D'aquesta manera, els alumnes només acumulen dades sense arribar a comprendre la història, els esdeveniments que han fet possible la situació actual del món i d'aquesta manera apreciar i tenir cura del patrimoni que els envolta.

Estat de la Qüestió

En el treball d'estadística de l'assignatura de Didàctica de les Matemàtiques del Primer Curs del Grau d'Educació Primària de UIB, realitzada pels alumnes Delgado, Moreno, Rincón i Vila (2018), realitzada sobre una mostra de cent alumnes de tercer de primària i cent alumnes de tercer de secundària, el resultat a la pregunta: “quina és la teva assignatura preferida i quina la menys preferida”, l'assignatura de ciències socials va resultar la més rebutjada entre els alumnes de tercer de primària.

Sóc conscient de la poca oficialitat d'aquesta enquesta, però a falta d'estadístiques més veraces, aquestes dades ens proporcionen una idea del poc atractiva que resulta aquesta assignatura als nens. Es pot suposar que en aquests anys la popularitat d'aquesta assignatura no ha canviat molt, així com la seva metodologia.

No obstant això, trobam experiències com la del Col·legi Patrocinio de San José, situat en Madrid. Aquest centre va dur a terme el projecte "Museum Historiae Antiquae", per promoure l'ensenyament de la història d'una manera divertida. Es va proposar a l'alumnat de 4t de primària la creació de quatre sales museu per reproduir les quatre civilitzacions més importants de l'Antiguitat: Mesopotàmia, Egipte, Grècia i Roma. Els alumnes es van convertir en historiadors i guies d'un museu que ells van crear. Cada aula havia de recollir les característiques més importants de cada civilització. Per tal de fer-ho més amè, les explicacions es van fer a través d'activitats que els mateixos alumnes van proposar i, finalment, van presentar el seu projecte davant de tot el col·legi. Així mateix, els professors van anant introduint la matèria mitjançant xerrades.

Desenvolupament de la proposta

La meua proposta està pensada per a qualsevol classe de segon cicle de primària, però en concret per a un curs de cinquè. Està pensada a dur-la a terme a l'illa d'Eivissa, però es pot desenvolupar en qualsevol lloc. Tots els pobles i ciutats tenen un passat, una història i un patrimoni per visitar a l'abast de tothom.

Tradicionalment, fins i tot utilitzant les noves metodologies educatives, els continguts de l'assignatura d'història comencen dins de l'aula. El meu plantejament, no comença en l'aula, comença amb la que, previsiblement, seria la darrera activitat que se sol fer: una sortida escolar per visitar uns jaciments o vestigis propers a l'escola i en relació amb els continguts que s'estiguin veient.

La proposta ha estat ideada per a un curs de cinquè de primària, amb l'objectiu de fer més amena l'assignatura. A través de la connexió amb els vestigis més propers de l'entorn, els alumnes s'adonin de la importància de l'assignatura i arribin a entendre-la i a estimar-la. Aquest plantejament està lligat a les pedagogies actives: flipped classroom, design thinking, etc...on la mestra té un paper de guia, però són els alumnes els que a partir de l'observació,

treball en grup, debats, i arribada a acords, fan una reflexió sobre tot allò que han vist i poden fer hipòtesis i conclusions. A més, a més, gaudeixen i aprenen a dialogar, a respectar, a ser crítics, a arribar a consens...en definitiva, a treballar en equip. Endemés,, s'adonaran del valor dels elements històrics del seu context, la seva història i aprendran a protegir-los i a gaudir d'ells.

Els objectius de la proposta estan lligats als continguts recollits en els blocs I i IV del currículum de Les Illes Balears de ciències socials.

- Del Bloc I, es pot destacar que els alumnes s'iniciaran al coneixement científic i com s'aplica a les ciències socials. Practicaran la recollida d'informació veraç a través de les tecnologies fent servir diferents fonts, a fer hipòtesi a través de l'observació, la selecció d'informació més rellevant. Treballaran en grup d'una manera cooperativa,i en grups cohesionats, repartiment de tasques, resolució de problemes i conflictes sorgits en els grups, normes de convivència, respecte i saber estar, tenir cura del material informàtic...
- Del Bloc IV, els alumnes comprovaran com és els temps històric. Podran comprovar les diferents edats de la història a través dels jaciments, repassaran els esdeveniments més característics de cada etapa i com la història no és matemàtica, més aviat són molts fets acumulats en el temps que han fet que arribem a l'actualitat. D'altra banda, es repassaran fets històrics esdevinguts en les Illes Balears, Espanya i en el món connectats amb l'època del jaciment visitat. Sobretot, el que es pretén és que coneguin el nostre patrimoni històric i cultural.

És imprescindible haver tractat a classe prèviament els punts anteriors dels continguts del bloc IV de segon cicle com ara: línia del temps, diferents edats de la història, els fets més importants del canvi de cada edat històrica. Aquests continguts han d'estar ben assolits per dur a terme amb èxit la meva proposta.

Així mateix, aquesta proposició didàctica, té la intenció de contribuir a l'adquisició i desenvolupament de les següents competències recollides en el currículum:

- Competència en comunicació lingüística, treballar els textos escrits, adquisició de nou vocabulari, resumir la informació trobada en les diferents fonts, (escrites, orals, visuals), fer esquemes,
- Competència competències bàsiques en ciència i tecnologia: entendre les dades

científiques que trobin, interpretar gràfics..

- Competència digital: òbviament, aquesta competència estarà molt implicada. Han de desenvolupar estratègies per poder seleccionar la informació correcta, ser crítics i poder treballar-la de manera eficient.
- Competència aprendre a aprendre: amb totes les estratègies emprades: resumir, fer esquemes, mapes conceptuals, cerca d'informació, aquesta competència serà desenvolupada correctament.
- Competència social i cívica: en adonar-se dels canvis soferts per la societat a través del temps, els alumnes treballaran aquesta competència i podran gestionar els conflictes del dia a dia i aprendran a conviure, a respectar a la resta de persones amb la que comparteixen el planeta. El treball en grup ajudarà a assolir aquesta competència.
- “Mitjançant l'estudi de l'entorn proper primer i de realitats més llunyanes després els alumnes poden prendre consciència de les expressions culturals que hi ha al seu voltant i de la importància que tenen per a tots els pobles i civilitzacions. Poden aprendre que les expressions culturals són clau per poder conèixer a fons qualsevol cultura i que són una font d'informació i de plaer importantíssima. Els alumnes haurien de sortir de l'aula quan sigui possible i poder visitar aquestes expressions culturals de primera mà. L'àrea de ciències socials és clau perquè els alumnes aprenguin que l'única manera de mantenir la identitat pròpia de la nostra comunitat autònoma és conèixer la nostra cultura primer per poder arribar després a respectar-la.”

He trobat molt adient reproduir el darrer paràgraf recollit en l'apartat “Contribució al desenvolupament de les competències del Currículum de Ciències Socials d'Educació Primària de les Illes Balears, perquè correspon totalment amb l'objectiu d'aquesta proposta didàctica.

La temporalització es duria a terme segons la graella següent:

Temporalització proposta	
<p>1. Sessió</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Sortida a un jaciment històric proper i conegut. ● Presa de contacte amb el patrimoni triat. ● Posada en comú en gran grup les idees preses. ● Visita teatralitzada per joves ● Explicació per part d'un agent de patrimoni dels vestigis visitats: època, el seu ús, com vivien en aquella època 	<ul style="list-style-type: none"> ● Treballar en grups de quatre. Recollir hipòtesis de cada membre sobre què pot ser allò que estan veient. Fer un resum de què veuen i un resum de totes les possibilitats que creuen que poden tenir les seves idees. ● Tindran un guió per aprofitar el temps i saber que han de fer en cada moment. ● Recollida de totes les hipòtesis. ● Arribar a acords del que pensa la majoria sobre els elements que s'han visitat. ● Tornada als jaciments amb el resum d'hipòtesis i comparar-lo amb tot el que s'ha explicat en la visita. Alumnes agafen apunts per després comparar tot el que s'ha detallat amb les hipòtesis que tenien.
<p>2. Sessió</p> <p>Tornada a l'aula i posada en comú com ha anat, s'han apropiat les hipòtesis a la realitat, els ha sorprès el resultat?...</p>	<ul style="list-style-type: none"> - En un primer moment projecció del vídeo: - La necrópolis del Puig des Molins de... per prendre contacte amb els coneixements previs. - Fer ronda d'impressions en gran grup. - Per grups exposar les seves hipòtesis

	primerenques i comparar-les amb la realitat final.
3. Sessió Realització en els mateixos grups d'una web quest.	Web quest sobre les característiques universals de l'època històrica del vestigi. Cercar jaciments universals coneguts mundialment que pertanyin a la mateixa edat històrica. Trobar les característiques comuns presents en el jaciment visitat amb els altres jaciments.
4. Sessió Realització, els mateixos grups, d'una presentació en power point per explicar la web quest davant de la classe.	Els alumnes tenen les instruccions per realitzar la presentació amb power point. Els grups han de repartir-se les tasques, però en la presentació han de participar tots els membres.
5. Sessió Repte: distribució de la classe en quatre grups per realitzar una actividad final atractiva pels alumnes: una teatralització històrica.	Cada grup haurà de triar un dels jaciments del llistat. A partir d'aquí hauran de buscar informació, com més millor, amb el propòsit de fer una petita teatralització que es reflecteix qualsevol aspecte de la civilització de l'època. Tria del jaciment i cerca de les seves característiques.
6. Sessió Muntar una teatralització de com a màxim 5 minuts.	Montar una teatralització de com a màxim 5 minuts, instruccions en l'annex: crear una escena enè que participi un nen o nena de l'època i que es reflecteix qualsevol aspecte de qualsevol moment o esdeveniment d'ell/a. Coordinació de cada grup en les feines a fer i com es farà la representació: caracterització, disfresses, etc.
7. Sessió Representacions	-Representació de cada teatralització, suportada amb una fotografia del jaciment amb el projector darrere.
8. Sessió Treball individual: "Cerca el teu jaciment"	Es repartirà a cada alumne les instruccions. Han de buscar un jaciment, vestigi, o qualsevol petjada del passat històric que pensin que val la pena conservar del seu entorn més proper: poble, barri, illa, municipi... Buscar tota la informació possible.
9. Sessió	Realitzar una infografia amb els trets més

Treball individual: “Cerca el teu jaciment”	característics, fotos i per què s’hauria de conservar. Poden començar a classe amb la cerca i acabar-la en casa.
10. Sessió Projecció de les infografies	Projecció i explicació de les infografies. Imprimir-les i fer un mural reivindicatiu a l’aula.
11. Sessió Impressió de les infografies i fer un mural	Imprimir les infografies i fer un mural reivindicatiu a l’aula.
12. Sessió Reflexió, avaluació i autoavaluació	-Reflexió grupal comparant la seva vida actual amb la vida dels infants de l’antiguitat. Per altra banda, obrir debat si s’han de protegir, conservar els jaciments antics o no i per què.. Obrir torn de paraula. Qüestionari avaluació i autoavaluació.

Distribució de les sessions

1a Sessió: Sortida a un jaciment històric proper i conegut, o popular

El principal objectiu és conèixer el patrimoni més proper dels alumnes, que el valorin i que puguin connectar-ho amb els esdeveniments que marquen els fets de la història universal. He agafat com a exemple la nostra illa, Eivissa, encara que es pot trespolar a qualsevol lloc. Per tant, el jaciment històric triat és La Necròpoli púnica del Puig des Molins. És un patrimoni històric emplaçat en el centre de la ciutat d’Eivissa, molt conegut i molt a l’abast de qualsevol transeünt que passeja pels carrers adjacents a la Necròpoli.

Figura 1

Figura 2

Museu Puig des Molins 2022. Autora: M. José Moreno Cortés

Com ja he comentat, és imprescindible recordar als alumnes les diferents etapes històriques i els esdeveniments que caracteritzen el canvi d'una a altra etapa.

Es planeja una sortida amb totes les infraestructures necessàries, bus escolar, permís firmat pels tutors legals, etc.

Els alumnes han de saber que han de treballar d'una manera cooperativa en grups de quatre, on cada membre ha de participar activament.

Cada grup tindrà un guió a seguir amb les següents instruccions:

Horari visita a la Necròpoli del Puig des Molins
9.30.- Sortida del centre
10.00.- Arribada a la necròpoli
Presa de contacte amb el patrimoni i pluja d'idees. 10.00-11.00.- Recorregut pel recinte interpretant tot allò que veuen: què poden ser aquelles excavacions, de quina època poden ser,... es poden guiar per les plaques informatives. Cada grup ha d'anar agafant idees i apunts del que veuen.
11.00-11.30.- Esmorzar
Posada en comú en gran grup de les idees presses. 11.30-12.00.- Assemblea i posada en comú en gran grup de les idees presses.
Visita teatralitzada per adults i nens. 12.00-12.30.-Teatralització programada amb el grup de teatre de la Necròpoli. Trob molt interessant i adient que en la teatralització participin nens (no els de classe, sinó actors), perquè els alumnes es sentin identificats. Es podria representar una escena d'un enterrament d'aquella època o d'una escena d'alguna cosa familiar pels nens com jugar, dinar, sopar, etc.
Explicació del patrimoni per part d'un agent. 12.30-13.30.- Visita guiada amb un agent de patrimoni amb totes les explicacions pertinents.
13.30.- Tornada al centre

2a Sessió

Posada en comú de totes les impressions de la visita al jaciment i posada en comú de les diferents hipòtesis: com ha anat?, s'han apropiat les hipòtesis a la realitat?, els ha sorprès el resultat?.

1- En un primer moment projecció, per prendre contacte amb els coneixements previs, del vídeo:

▶ La necròpolis del Puig des Molins de Eivissa: 20 años Patrimonio Mundial

2- Ronda d'impressions en gran grup.

3- Per grups exposar les seves hipòtesis primerenques i comparar-les amb la realitat final.

3a Sessió: Web quest per trobar les característiques universals de l'època a la que pertanyen els vestigis que hem visitat.

Web quest “Necròpolis des Puig des Molins”

Activitat

Cercar jaciments coneguts mundialment que pertanyin a la mateixa edat històrica. Trobar les característiques comuns presents en el jaciment visitat amb els jaciments cercats.

Enllaços

- <https://turismo.eivissa.es/que-ver/visitas-culturales/museos/museo-necropolis-puig-des-molins/>
- <https://www.illesbalears.travel/recurso-turistico/es/ibiza/necropolis-puig-des-molins>
- <https://www.ibiza5sentidos.es/visita-ibiza/necropolis-de-puig-des-molins/>
- <http://www.eeif.es/veus/Eivissa-ciutat-d-Hist%C3%B2ria-i-evoluci%C3%B3-urbana/>
- ▶ ArqueoTours 360° - Necròpoli de Puig des Molins
- ▶ La necròpolis del Puig des Molins de Eivissa: 20 años Patrimonio Mundial
- ▶ Hipogeus de la Mula en 3D. Necròpolis del Puig des Molins
- ▶ Puig des Molins
- <https://balearsantigua.com/los-primeros-pobladores/>

4a Sessió

Activitat

Realització, en els mateixos grups, d'una presentació en format Power point o similar, per explicar la webquest davant de la classe.

Instruccions presentació grupal

1r.- Repartiment de rols per les tasques a realitzar (graella a omplir pel coordinador i entregar-la al final de l'activitat a la tutora):

Rols	Grau d'assoliment de tasques
Cercador/a de característiques universals de l'edat a què pertany el jaciment.	
Cercador/a de jaciments coneguts mundialment de l'època.	
Cercador/a de les característiques comunes	
Coordinador/a de tota la informació i dissenyador del PowerPoint	

2n - Una volta realitzat el PowerPoint, el coordinador/a ha de comprovar i assegurar la intervenció equitativa de cada membre en la presentació.

5a, 6a i 7a Sessió: Repte: distribució de la classe en quatre grups per realitzar una activitat final atractiva pels alumnes: una teatralització històrica. L'activitat es durà a terme en tres sessions seguint el següent itinerari:

Cinquena sessió

- Distribució de grups heterogenis
- Elecció d'un jaciment del llistat proposat o d'algun altre interessant pel grup, encara que no sigui en el llistat:

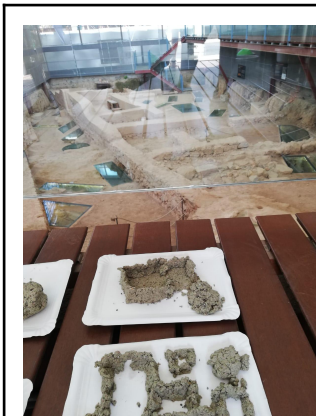

Figura 3
Centre d'Interpretació de Sa Capelleta 2021.
M.José Moreno Cortés

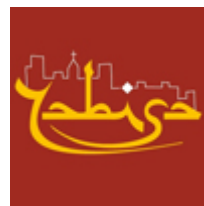

Figura 4
Centre d'Interpretació de Medina Yabisa
Foto logo web Ajuntament d'Eivissa. Recuperat de:
<https://www.eivissa.es/portal/index.php/es/ciudad/patrimonio>

Figura 5
 Poblat Púnic de Sa Caleta 2021. M. José Moreno Cortés

Figura 6
 Murades de Dalt Vila 2021. M. José Moreno Cortés

Figura 7
 Pou de Baix, Sta. Eulària des Riu 2018. M. José Moreno Cortés

Figura 8
 Poblat púnic de Ses Torretes, Cala Llonga 2021. M. José Moreno Cortés

- Recerca d'informació, com més millor, del jaciment i de les seves característiques: a quina època pertany, quina civilització el va construir, com vivia aquesta gent, per a què el feien servir...

Sisena sessió

- Muntar una teatralització de com a màxim 5 minuts, basada en l'època i la civilització a què pertany el jaciment.
- Crear una escena en la que un nen o nena de l'època és el/la protagonista i reflecteix qualsevol aspecte de qualsevol moment o esdeveniment d'ell/a.
- Coordinació de cada grup en les feines a fer i com es farà la representació, han d'intervenir tots els membres del grup.

Setena sessió

- Representació de cada grup de la seva teatralització: sorteig de torns, d'una borsa, un membre de cada grup agafarà un número de l'un al quatre.
- Els alumnes espectadors hauran d'omplir una graella identificant a quina època i civilització pertany cada jaciment de cada teatralització.

Graella

Nom de l'alumne:	Data:
Grups	Època i civilització
Grup 1	
Grup 2	
Grup 3	
Grup 4	

8a i 9a Sessió. Treball individual: "Cerca el teu jaciment"

- 8a sessió- Es repartirà a cada alumne les instruccions. Han de buscar un jaciment, vestigi, o qualsevol petjada del passat històric que pensin que val la pena conservar del seu entorn més proper: poble, barri, illa, municipi... Buscar tota la informació possible.
- 9a sessió- Realitzar una infografia amb els trets més característics, fotos i per què s'hauria de conservar. Poden començar a classe amb la cerca i acabar-la en casa.

10a Sessió. Projectió de les infografies

- Projectió i explicació de les infografies.

11a Sessió

- Imprimir les infografies i fer un mural reivindicatiu a l'aula.

12. Sessió de reflexió, avaluació i autoavaluació

- Reflexió grupal comparant la seva actual amb la vida dels infants de l'antiguitat. Per altra banda, obrir debat si s'han de protegir, conservar els jaciments antics. Obrir torn de paraula.
- Qüestionari avaluació i autoavaluació.

Plan B

Tenir preparats racons per si tenim temps d'esplai abans d'acabar les sessions programades. Tindrem preparat racó d'arqueòlegs, racó de mots encreuats i sopa de lletres, racó de jocs de l'Antiguitat i racó de lectura de còmics d'història.

Atenció a la diversitat

Totes les activitats s'adaptaran a les diferents necessitats existents en l'aula.

Suport de mestres PT o personal ATE, pictogrames, eliminar barreres arquitectòniques, i totes les adaptacions necessàries.

Observacions

Aquest seria un exemple de com es podria connectar el patrimoni proper amb la història universal d'una manera més significativa que no només veure la teoria en classe i després anar a visitar els jaciments. D'altra banda, es podria tenir en compte quina etapa de la història volem conèixer i buscar algun element històric proper.

D'aquesta manera, els alumnes coneixerien tot el patrimoni del seu entorn, el podrien relacionar amb la història universal i comprendre metacognitivament i significativament els fets històrics i donar-los sentit. Tot d'una, poden assolir els coneixements locals i mundials.

En aquesta proposta s'ha visitat un jaciment de l'Edat Antiga, però si volem estudiar qualsevol contingut relacionat amb una altra etapa, per exemple l'Edat Mitjana, podrien visitar les murades d'Eivissa. Si estudiem l'Edat Moderna, qualsevol església, com ara, l'Església des Puig de Missa, de Santa Eulària des Riu.

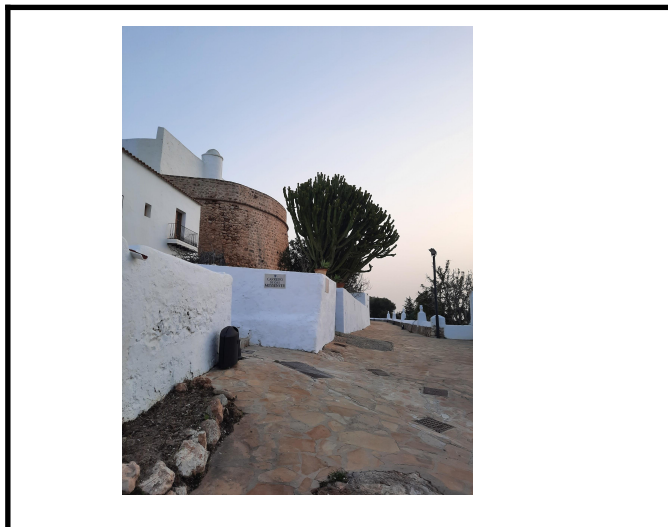

Fig. 9 Puig de Missa 2021. M. José Moreno Cortés

Si volem estudiar el període musulmà, visitar el centre d'interpretació de Madina Yabisa, a Dalt Vila... L'Època contemporània, es poden visitar els edificis més emblemàtics del Passeig de Vara de Rei...

Teatre Pereyra 2022. M. José Moreno Cortés

Figura 10

Edifici Montesol 2022. M. José Moreno Cortés

Figura 11

És a dir, la meva proposta pretén començar connectant amb la realitat. Amb aquells vestigis de la història que tenim per visitar en la nostra illa, o aquelles restes que estan en la natura o en el camp i els nens no saben interpretar. Les parets de pedra seca fetes pels musulmans són un bon exemple, els forns de calç abandonats, les cases pageses antigues, les sènies i les séquies abandonades, les ruïnes sense protegir ni catalogar com l'assentament de Ses Torretes, Cap Llibrell a Cala Llonga...

Sèquia de Can Planetes 2021. M. José Moreno Cortés

Figura 12

Ermita de Sa Creu d'en Ribes, Sta Eulària 2020. M. José Moreno Cortés

Figura 13

Safareig a Buscastell, S. Mateu 2021. M. José Moreno Cortés

Aqüeducte de S'Argamassa, Santa. Eulària 2021. M. José Moreno Cortés

Figura 14

Figura 15

Tinc la convicció que si traiem les aules d'història al carrer, i els alumnes són capaces d'entendre la importància dels vestigis del passat per comprendre el món actual, l'assignatura serà més amena i popular entre l'alumnat, a més d'aprendre.

Fins i tot, s'hauria d'incloure la gamificació dins de l'aula a través de jocs interactius, activitats amb disfresses de l'època estudiada, racons d'arqueòlegs, jocs de rol, còmics de l'època, pel·lícules de dibuixos animats divertides, etc.

Conclusions

Respecte dels objectius de la proposta, amb el canvi de temporalització, la implicació dels alumnes en la cerca d'informació, les activitats lúdiques com ara les disfresses, l'ús de les tecnologies, el suport i la guia de la mestra i el treball cooperatiu, tenim al nostre abast totes les eines per canviar la visió vers l'assignatura d'història i sobretot, que no la considerin com fets aïllats del passat que no ens afecten, sinó més bé que nosaltres i la nostra societat i manera de viure són el resultat del nostre passat. D'altra banda, amb la recerca d'espais propers històrics la comprensió i l'estima cap aquests elements es desenvoluparan satisfactòriament.

Amb la primera activitat, visitar un jaciment històric i en un primer moment no explicar res, només que en grup es passegin, s'impregnin de tots els elements que els envolten i facin una hipòtesi per interpretar allò que estan visitant, farà que el resultat del coneixement d'aquesta part de la història sigui més significatiu perquè abans de conèixer les seves característiques ja les han observat a priori i simplement les corroboraran. Endemés, la teatralització amb actors de la mateixa edat que ells, farà que es posin en el lloc de nens i nenes d'aquella època.

D'altra banda, la recerca en grup d'informació sobre el jaciment a través de la proposta de la mestra en una web quest, significarà un aprenentatge més dinàmic, pràctic i més profitós que traspassar la informació de mestra a alumne sense trobar-li cap sentit i explicació.

Així mateix, el treball en grup, ajudarà els alumnes a gestionar-se en les seves tasques, a respectar diverses i diferents opinions, a cercar acords, a ser més crítics, a donar els seus punts de vista, a no tenir por de donar la seva opinió... En definitiva, a preparar-se per a viure en comunitat amb unes regles on el respecte i la convivència són primordials.

L'ús de les tecnologies i els ordinadors, es planteja com una eina que engresca els alumnes a treballar més activament, de manera més divertida i amb alegria perquè els encanta. La posterior exposició davant de la classe contribueix que aprenguin a parlar en públic i perdin la por a fer-ho. A les escoles es sol cultivar poc l'oralitat, és una manera de practicar i desenvolupar aquesta competència lingüística.

Desenvolupar la creativitat és una manera de diversió, d'aprendre jugant, de practicar la competència escrita i a la vegada artística. Em refereixo a la creació d'una petita obra de

teatre que representi una escena de la vida quotidiana d'un infant de l'època del jaciment. També, amb aquesta activitat es pretén que coneguin com més patrimoni i història propera, millor.

La participació activa de l'alumnat en debats, canvi d'impressions, sensacions, hipòtesis, fa que la dinàmica de la classe sigui més agradable i d'aquesta forma l'aprenentatge sigui natural, no forçat. Els coneixements previs dels alumnes connecten amb la nova realitat prenent un sentit, una raó, una justificació, a més a més de conscienciar-se de la importància del patrimoni, reconèixer-lo, gaudir d'ell, aprendre a estimar-lo i cuidar-lo.

Si es fa una comparació de la meua proposta amb la mencionada anteriorment del col·legi Patrocinio de San José de Madrid, on els alumnes varen crear quatre sales museu representant les civilitzacions més destacades de l'Antiguitat, es pot constatar el fet que ambdues posen els alumnes com els principals actors del seu aprenentatge a partir d'activitats més lúdiques que no només pressa d'apunts i deures. El treball cooperatiu i la recerca d'informació amb l'objectiu d'una activitat lúdica i motivadora, és un altre element en comú de les dues propostes. La meua, en comptes d'elements universals, agafa com a exemple elements del patrimoni més proper per arribar a les característiques universals i globals d'aquestes civilitzacions, per tal de prendre més consciència.

Consciència, això és un dels meus propòsits amb aquesta proposta. Una de les meves pretensions és que en general es prengui més atenció en l'assignatura d'història. Es canviï la manera d'enfocar-la perquè els alumnes realment agafin la idea correcta, és a dir, la importància d'aquesta assignatura. Així com despertar el seu interès per tot el patrimoni que els envolta, el seu significat i poder apreciar la riquesa de la seva cultura i la necessitat i urgència de protegir-la. S'hauria de fer una reflexió general de part dels docents en relació amb si la metodologia emprada és la més exitosa o si hauríem de continuar fent allò que fem des de sempre.

Les limitacions que es poden trobar en aquesta proposta no són moltes. Més bé, seria en relació amb l'èxit de la proposta en si mateixa. Serà amb l'avaluació i l'autoavaluació on comprovarem si els objectius s'han assolit i què aspectes i activitats s'hauria de millorar, canviar o afegir, sempre seguint els interessos de l'alumnat. Es podria comentar que en aquells centres amb metodologia tradicional seria més difícil dur-la a terme.

Per concloure, cal indicar que és necessari posar a l'abast de les noves generacions metodologies alternatives on els infants siguin els protagonistes del seu aprenentatge seguint els seus interessos. D'aquesta manera aquest aprenentatge serà més significatiu, descobriran el seu sentit, seran més crítics i, per tant, el seu desenvolupament en el món actual i futur esdevindrà més positiu i contribuïrem a generacions més preparades i, en definitiva, més felices.

Annexos

Qüestionari d'avaluació i autoavaluació

Instruccions: marca amb una X el caseller que consideris que representa el teu treball					
Criteris	Gens	Poc	Bastant	Molt	Moltíssim
M'han agradat les activitats					
M'ha agradat la visita guiada al jaciment					
M'ha agradat fer en grup una hipòtesi					
M'ha agradat treballar en grup					
He respectat les normes del grup, les diferents opinions dels companys i hem arribat a acords					
M'ha agradat buscar un jaciment del meu entorn					
M'ha agradat fer una teatralització de l'època					
M'ha agradat treballar amb les tecnologies					
M'ha agradat el meu rol dins del grup					
M'ha agradat el paper de la mestra com a guia del treball					
M'he esforçat en els treballs					

He après nous continguts					
He entès el significat de patrimoni					
He comprès la necessitat de respectar i tenir cura del patrimoni					
El treball m'ha ajudat a entendre millor l'etapa històrica del jaciment					
Si hagués de posar-me una nota, em posaria un					

Referències Bibliogràfiques

Totes les fotografies del treball són d'elaboració pròpia. Autora: María José Moreno Cortés

30 escuelas que emplean pedagogías activas en España. (2021, April 14). EDUCACIÓN 3.0.

<https://www.educaciontrespuntocero.com/experiencias/escuelas-que-emplean-pedagogias-activas-en-espana/>

Carrasco, C. J. G., Pérez, R. A. R., & Martínez, P. M. (n.d.). La enseñanza de la Historia en educación primaria y la construcción de una narrativa nacional: Un estudio sobre exámenes y libros de texto en España.

Perfiles Educativos, 37(150), 20–38.

Carrasco, C. J. G., Pérez, R. A. R., & Martínez, P. M. (2015, October 1). *La enseñanza de la Historia en*

educación primaria y la construcción de una narrativa nacional: Un estudio... Universidad Nacional Autónoma de México.

https://www.researchgate.net/publication/305158574_La_ensenanza_de_la_Historia_en_educacion_primaria_y_la_construccion_de_una_narrativa_nacional_Un_estudio_sobre_examenes_y_libros_de_texto_en_Espana

Contributors to Wikimedia projects. (2022, March 25). *Andrés Manjón y Manjón*. Wikipedia.

https://ca.wikipedia.org/wiki/Andr%C3%A9s_Manj%C3%B3n_y_Manj%C3%B3n

Curriculum educació CAIB-Educació primària. (n.d.). Retrieved March 24, 2022, from

https://intranet.caib.es/sites/curriculum/ca/educacia_primaria/

de Campuseducacion, E. P. (2021, September 1). *Comparativa LOE, LOMCE y LOMLOE. ¿Qué cambios*

introduce la nueva ley educativa? BLOG Noticias Oposiciones y Bolsas Trabajo Interinos.

Campuseducacion.Com.

<https://www.campuseducacion.com/blog/guia-oposiciones/comparativa-loe-lomce-y-lomloe-que-cambios-introduce-la-nueva-ley-educativa/?cn-reloaded=1>

¿En qué consiste el aula invertida o flipped classroom? (n.d.). Cuaderno de Valores: El Blog de Educo.

Retrieved March 30, 2022, from

https://www.educo.org/blog/que-es-aula-invertida-o-flipped-classroom?utm_source=google&utm_medium=cpc&utm_campaign=educos_brand_dsa&utm_term=kw&utm_content=text&tc_alt=64115&n_o_pst=n_o_pst&n_okw=__c_103267085027&gclid=Cj0KCQjw_4SBhCgARIsAAIeGrXd4NgsguHVdWRNck_ROgj2JemML1vWkGh2bCqJiAya1k66wRWmqVAaAhLsEALw_wcB

- Enseñanza de la historia para la escuela actual (página 2)*. (2021, March 12). Monografias.Com.
<https://www.monografias.com/trabajos52/ensenanza-historia/ensenanza-historia2>
- Fundació Francesc Ferrer i Guàrdia*. (n.d.). Fundació Francesc Ferrer i Guàrdia. Retrieved March 26, 2022, from <https://www.ferrerguardia.org/escola-moderna>
- Historia de la Institución Libre de Enseñanza y de la Fundación Francisco Giner de los Ríos*. (n.d.-a). Retrieved March 26, 2022, from <https://www.fundacionginer.org/historia.htm>
- John Dewey – pedagogía*. (n.d.). Retrieved March 28, 2022, from <https://pedagogia.mx/john-dewey/>
- La educación en España. Conoce su historia y los orígenes*. (2021, August 10)..
<https://actualidad.tuamc.tv/archivo-canal-historia/historia-de-la-educacion-en-espana/>
- La escuela del franquismo*. (2017, May 26). Heródoto & Cía.
<https://herodotoycia.com/2017/05/26/la-escuela-del-franquismo/>
- lainformacion.com. (2015, June 18). *La información*. La Información.
https://www.lainformacion.com/asuntos-sociales/de-la-lge-a-la-lomce-el-drama-educativo-en-espana_r9FOwgl4C62KIS3Iva8Kg3/
- Logse: Cuatro Razones para un Fracaso*. (n.d.).
- Metodologías activas de enseñanza-aprendizaje*. (n.d.-a). Retrieved March 29, 2022, from <https://virgulablog.es/programacion-didactica-home/elementos-programacion-didactica/metodologia-programacion-didactica/metodologias-activas-de-ensenanza-aprendizaje/>
- Metodologías activas de enseñanza-aprendizaje*. (n.d.-b). Retrieved March 30, 2022, from <https://virgulablog.es/programacion-didactica-home/elementos-programacion-didactica/metodologia-programacion-didactica/metodologias-activas-de-ensenanza-aprendizaje/>
- Metodologías activas: Qué son y cómo aplicarlas en el aula*. (n.d.). Inspiratic. Retrieved March 24, 2022, from <https://inspiratic.org/recursos-educativos/metodologias-activas-que-son-y-como-aplicarlas-en-el-aula/>
- Montserrat, G. P. (n.d.).
- “Museum Historiae Antiquae”: Un proyecto para enseñar Historia*. (2018, June 27). EDUCACION 3.0.
<https://www.educaciontrespuntocero.com/experiencias/proyecto-para-ensenar-historia/>
- Pagès Blanch, J., & Santisteban Fernández, A. (2010). La enseñanza y el aprendizaje del tiempo histórico en la educación primaria. *Cadernos CEDES*, 30(82), 281–309.
<https://doi.org/10.1590/s0101-32622010000300002>
- Pericacho Gómez, F. J. (2014). Pasado y presente de la renovación pedagógica en España (de finales del Siglo

XIX a nuestros días). Un recorrido a través de escuelas emblemáticas. *Revista Complutense de Educación*, 25(1). https://doi.org/10.5209/rev_rced.2014.v25.n1.43309

Raúl, M. G. (n.d.).

Resumen de Emilio o De la educación, de Jean-Jacques Rousseau. (n.d.). Retrieved March 24, 2022, from <https://www.biografiasyvidas.com/obra/emilio.htm>

Wikimedia, C. de los proyectos. (2022a, February 16). *Ley Moyano*. Wikipedia.

https://es.wikipedia.org/wiki/Ley_Moyano

Wikimedia, C. de los proyectos. (2022b, March 20). *Ley general de educación (español)*. Wikipedia.

[https://es.wikipedia.org/wiki/Ley_General_de_Educaci%C3%B3n_\(Espa%C3%B1a\)](https://es.wikipedia.org/wiki/Ley_General_de_Educaci%C3%B3n_(Espa%C3%B1a))

Wikimedia, C. de los proyectos. (2022c, March 20). *Ley general de educación (español)*. Wikipedia.

[https://es.wikipedia.org/wiki/Ley_General_de_Educaci%C3%B3n_\(Espa%C3%B1a\)](https://es.wikipedia.org/wiki/Ley_General_de_Educaci%C3%B3n_(Espa%C3%B1a))